

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Do vedlejší vsi se nedávno přistěhovali nesmírně pohostinní lidé.
 B) Na slavnostně **prostřenné** stoly číšníci postavili veliké podnosy se sýry.
 C) Dopoledne se vyslanec vrátil z několikadenní návštěvy sousední země.
 D) Naši stížnost na sousedy celý měsíc posuzovala jakási nestranná komise.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *prostřený* je odvozeno od slovesa *prostřít* (konkrétně z tvaru *prostřen*) příponou *-ý*.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–5

TEXT 1

(1) Byl jednou jeden kouzelník,
 ten v ledném bydlel hradu,
 on pás měl z jíní utkaný
 a sněhobílou bradu.

On dávno slyšel o zemi,
 kde v keři ptáče zpívá,
 kde v každé řeky rákosí
 se krásná víla skrývá.

Vzal do ruky svůj velký kyj,
 v plášť zahalil se úže,
 už těšil se, jak přivine
 ke zvadlým retům růže.

A těšil se, jak zobjí má
 ty víly lehkonohé,
 a tak ve sladké naději
 již kraje prošel mnohé.

(2) Však běda! Jaká proměna!
 I slunce před ním zchladlo,
 a když vzal kvítí do rukou,
 hned jeho dechem zvadlo.

Kam vkročil, zas ten starý led,
 zas kroupy, sněhy, mrazy,
 i rozpláče se kouzelník
 a sám si hlavu srazí.

Tu teplý vánek po poli
 zas pohrává si čile
 a z těla kmeta – jaký div!
 sněženky vzrostly bílé.

A vrkoče si v rákosí
 zas proplétají víly –
 již smutná zima zhynula,
 ó vítěj, máji milý!

Pozn. ledný – ledový; jíní – jinovatka; vrkoč – cop

(J. Vrchlický, *Jarní romance*, upraveno)

TEXT 2

Anafora – opakování slova na začátku bezprostředně po sobě jdoucích veršů.

Apostrofa – oslovení věcí, abstraktních (nehmatatelných) skutečností či nepřítomných osob, např. *skálo, láskey je tak málo*.

(CZVV)

1 bod

2 O které z následujících možností se píše v první části TEXTU 1?

- A) o výzvě k pomstě
 B) o slibu daném vílám
 C) o vůni povadlých růží
 D) o radostném očekávání

Zdůvodnění

Pravdivost možnosti D) dokládá pasáž barevně vyznačená v TEXTU 1. O možnostech A), B) a C) se v první části textu prokazatelně nepíše.

1 bod

3 Který z následujících úseků TEXTU 1 obsahuje dvě podstatná jména užitá ve stejném pádě?

- A) a vrkoče si v rákosí zas proplétají víly
- B) tu teplý vánek po poli zas pohrává si čile
- C) i rozpláče se kouzelník a sám si hlavu srazí
- D) on pás měl z jíní utkaný a sněhobílou bradu

Zdůvodnění

V každém z posuzovaných úseků se vyskytují alespoň dvě podstatná jména, konkrétně:

- vrkoč ve 4. pádě, rákosí v 6. pádě, víla v 1. pádě;
- vánek v 1. pádě, pole v 6. pádě;
- kouzelník v 1. pádě, hlava ve 4. pádě;
- pás ve 4. pádě, jíní v 2. pádě, brada ve 4. pádě.

max. 2 body

4

4.1 Vypište z TEXTU 1 dva celé verše, v nichž se vyskytuje ANAFORA.

4.2 Vypište z druhé části TEXTU 1 jeden celý verš, v němž se vyskytuje APOSTROFA.

Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

Řešení

4.1 – kde v keři ptáče zpívá / kde v každé řece rákosí

4.2 – ó vítej, máji milý

max. 2 body

5 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
5.1 Jde o umělecký text.	☒	☐
5.2 V první části textu se vyskytují alespoň dvě přirovnání.	☐	☒
5.3 V každé sloce první části textu se spolu rýmují sudé verše.	☒	☐
5.4 V druhé části textu pouze jeden verš začíná víceslabičným slovem.	☒	☐

Zdůvodnění

5.1 – pravdivé tvrzení → text má především funkci estetickou, jazykové prostředky zde užitá jsou příznačné pro umělecký text

5.2 – nepravdivé tvrzení → v první části textu se žádné přirovnání nevyskytuje, slovo *jak* užitá ve třetí a čtvrté sloce pouze připojuje větu vedlejší, tyto verše vyjadřují, na co se kouzelník těšil, nic se k ničemu nepřirovnává (*už těšil se, jak přivine / ke zvadlým retům růže; a těšil se, jak zobývá / ty víly lehkonohé*)

- 5.3 – pravdivé tvrzení → v každé sloce první části textu se spolu rýmují sudé verše, tedy druhý verš se čtvrtým veršem (*ten v ledném bydlel hradu × a sněhobílou bradu; kde v keři ptáče zpívá × se krásná víla skrývá; v plášť zahalil se úže × ke zvadlým retům růže; ty víly lehkonohe × již kraje prošel mnohé*)
- 5.4 – pravdivé tvrzení → v druhé části textu začíná víceslabičným slovem pouze jeden verš (*sněženky vzrostly bílé*)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

Spolužáci mě přemlouvali, abych šel s nimi o víkendu na přehlídku nejznámějších akčních filmů. O jejich nabídce jsem musel přemýšlet, protože tyto filmy nepatří k mým nejoblíbenějším. Když mi ale kluci **vylýčili** průběh loňské přehlídky, přesvědčili mě.

Bohužel jsem zaspal, zřejmě jsem si zapomněl nařídit budík. Zbývalo mi deset minut, abych se dopravil na dané místo. Musel jsem vytáhnout ze sklepa kolo. Plynule a **sebevědomně** jsem projel téměř **celím** sídlištěm, bez úhony jsem se propletl zrádnými křižovatkami.

Náhle ležím na zemi. Vstávám obtížně, v lýtku mě nepříjemně píchá, všude je krev. Pak se mi zatmělo před očima. Pracovníci záchranné služby mě **probraly** až po chvíli. Místo na přehlídku jsem jel do nemocnice.

(CZVV)

max. 4 body

6 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

Zdůvodnění

- Sloveso *vylýčit* není vyjmenované slovo ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov.
- Příslovce *sebevědomě* je příbuzné s přídavným jménem *sebevědomý*.
- Slovo *celý* je tvrdé přídavné jméno, skloňuje se podle vzoru *mladý (mladým – celým)*.
- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu mužského životného v čísle množném (*pracovníci*), v koncovce přičestí činného musí být *-i (probrali)*.

7 Přiradte k jednotlivým větám (7.1–7.3) odpovídající tvrzení (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 7.1 Letos společně uctíme oběti války. _____
- 7.2 Nové záhony jsme včera urovnali válcí. _____
- 7.3 Promlouvá ke mně ze stránek dětských knih. _____
- A) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v pádě, čísle i rodě.
- B) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v pádě a čísle, ale neshodují se v rodě.
- C) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v čísle a rodě, ale neshodují se v pádě.
- D) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v rodě, ale neshodují se v pádě a čísle.
- E) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v čísle, ale neshodují se v pádě a rodě.

Zdůvodnění

7.1 – D)

- Slovo *oběť*, které je rodu ženského, je ve větě užito ve tvaru 4. pádu čísla množného.
- Slovo *válka*, které je rodu ženského, je ve větě užito ve tvaru 2. pádu čísla jednotného.

7.2 – C)

- Slovo *záhon*, které je rodu mužského neživotného, je ve větě užito ve tvaru 4. pádu čísla množného.
- Slovo *válec*, které je rodu mužského neživotného, je ve větě užito ve tvaru 7. pádu čísla množného.

7.3 – A)

- Slovo *stránka*, které je rodu ženského, je ve větě užito ve tvaru 2. pádu čísla množného.
- Slovo *kniha*, které je rodu ženského, je ve větě užito ve tvaru 2. pádu čísla množného.

Žádná z uvedených vět neodpovídá ani možnosti B), ani možnosti E).

1 bod**8 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?**

- A) Z nově vybudovaného hřiště se denně ozýval veselý výskot dětí.
- B) Ve staré myslivně se neuvěřitelně rozmnožili švábi a další škůdci.
- C) Bez zmíněných nedostatků bude mít nový výrobek jistě nebyvalý úspěch.
- D) Do nedalekých lázní jezdili lidé z celé země kvůli koupelým z vonných bylin.

Zdůvodnění

Podstatné jméno *koupel* se skloňuje podle vzoru *píseň* (*kvůli písňím – kvůli koupelím*).

9 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

A) Když už pochodoval skoro hodinu, rozhodl se, že se otočí a půjde zpátky. Náhle ale upozoroval na obzoru drobnou tečku.

B) Výprava trvala Brunovi překvapivě dlouho. Zdálo se, že se cesta táhne dlouhé kilometry.

C) Co by to asi mohlo být? Nohy ho automaticky nesly k té tečce.

D) Pleť měl šedivou a z jeho hubeného obličeje se na Bruna díval pár obrovských světlehnědých očí.

E) Jen tu tak seděl a upřeně hleděl dolů na zem. Na sobě měl pruhované pyžamo a jeho bosé nohy byly dost špinavé. Za chvíli zvedl hlavu a Bruno konečně spatřil jeho tvář.

F) Mezitím se z ní stala skvrnka, ze skvrnky kaňka a z kaňky figurka. Když Bruno přišel blíž, zjistil, že je to chlapec.

(J. Boyne, *Chlapec v pruhovaném pyžamu*, upraveno)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

Řešení

První část – B)

Druhá část – A)

Třetí část – C)

Čtvrtá část – F)

Pátá část – E)

Šestá část – D)

B) Výprava trvala Brunovi překvapivě dlouho. Zdálo se, že se cesta táhne dlouhé kilometry.

A) Když už pochodoval skoro hodinu, rozhodl se, že se otočí a půjde zpátky. Náhle ale upozoroval na obzoru drobnou tečku. **C)** Co by to asi mohlo být? Nohy ho automaticky nesly k té tečce. **F)** Mezitím se z ní stala skvrnka, ze skvrnky kaňka a z kaňky figurka. Když Bruno přišel blíž, zjistil, že je to chlapec. **E)** Jen tu tak seděl a upřeně hleděl dolů na zem. Na sobě měl pruhované pyžamo a jeho bosé nohy byly dost špinavé. Za chvíli zvedl hlavu a Bruno konečně spatřil jeho tvář. **D)** Pleť měl šedivou a z jeho hubeného obličeje se na Bruna díval pár obrovských světlehnědých očí.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 10

Skupiny turistů obdivoval* ve v*trínách nádherné vázy s drahokam*.

(CZVV)

1 bod

10 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit *i/y* tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *i/y* uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) i – i – y
- B) i – y – i
- C) y – i – y
- D) y – y – i

Zdůvodnění

- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném (*skupiny*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*obdivovaly*).
- Podstatné jméno *vitřina* není vyjmenované slovo ani slovo příbuzné s některým z vyjmenovaných slov, neobsahuje předponu *vy-*, jedná se o slovo přejaté z cizího jazyka.
- Podstatné jméno *drahokam* se skloňuje podle vzoru *hrad* (*s hrady – s drahokamy*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 11–16

Co je zajímavého na nápadně zbarvené psovité šelmě žijící v Africe? Psi hyenovití vytvářejí jedny z největších smeček, navíc s výjimečnou organizací. Smečka je vedena dominantním párem, který k upevnění svého postavení nepoužívá agresivní metody. Potomky na svět přivádí zpravidla pouze tento pár, na výchově mláďat, kterých může být v jednom vrhu až 16, se podílí celá smečka. Na rozdíl od všech ostatních psovitých šelem jsou psi hyenovití výhradně masožraví, ***** jsou zcela závislí na lovu. Jsou skutečně vynikajícími lovci, a to díky skvělé spolupráci celé smečky. Při lovu dosahují úspěšnosti až 80 %, což je nejvyšší úspěšnost mezi všemi šelmami. Společnými silami uloví nejen antilopu, ale dokonce i zebra.

Společenský život psů hyenovitých zkoumají vědci docela **dlouho**. Všimli si, že oproti jiným šelmám tito psi **daleko** častěji kýchají. Začali tedy **důkladně** pozorovat průvodní okolnosti jejich kýchání. Brzy zjistili, že při určitém počtu kýchajících psů se celá smečka zvedne a odchází lovit. Rozhoduje tedy kýchání, které slouží jako hlasování.

Hlasovací právo má každý člen smečky. Když chce vůdce smečky vyrazit na lov, ale žádný pes ho nepodpoří, nikam se nejde. Teprve když kýchnou další tři psi, smečka jde lovit. Se stejným návrhem může přijít i kterýkoliv z podřízených psů. V tomto případě je ale třeba, aby mu své hlasy dalo nejméně deset dalších členů smečky. Pokud se tak stane, smečka vyráží na lov, i kdyby její vůdce neměl na lov náladu.

Hlasovací systém psů hyenovitých připomíná lidskou demokracii. Tato zvířata nám ukazují, že i bez prosazování moci jednoho vůdce může smečka **dobře** fungovat.

(www.abicko.cz, upraveno)

11 Která z následujících možností je souvětím?

- A) Rozhoduje tedy kýchání, které slouží jako hlasování.
 B) Společnými silami uloví nejen antilopu, ale dokonce i zebra.
 C) Jsou skutečně vynikajícími lovci, a to díky skvělé spolupráci celé smečky.
 D) Psi hyenovití vytvářejí jedny z největších smeček, navíc s výjimečnou organizací.

Zdůvodnění

Větný celek uvedený v možnosti A) obsahuje dvě slovesa v určitém tvaru (*rozhoduje, slouží*) → souvětí.

Každý z dalších posuzovaných větných celků obsahuje pouze jedno sloveso v určitém tvaru (*uloví, jsou, vytvářejí*) → věta jednoduchá.

1 bod

12 Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) tudíž
 B) nýbrž
 C) přesto
 D) naopak

Zdůvodnění

V posuzovaném souvětí druhá věta (*jsou zcela závislí na lovu*) vyjadřuje to, co vyplývá z předcházející věty (*na rozdíl od všech ostatních psovitých šelem jsou psi hyenovití výhradně masožraví*) – závislost psů hyenovitých na lovu je důsledkem toho, že jsou tito živočichové výhradně masožraví. Náležitým spojovacím výrazem je *tudíž*, toto slovo má jako jedině odpovídající význam (*Na rozdíl od všech ostatních psovitých šelem jsou psi hyenovití výhradně masožraví, tudíž jsou zcela závislí na lovu.*).

max. 2 body

13 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
13.1 Psi hyenovití dosahují při lovu 80% úspěšnosti pouze v případě, že loví antilopy.	☐	☒
13.2 Samice psa hyenovitého rodí jednou za život, zato však porodí nejméně 16 mláďat.	☐	☒
13.3 Když ve smečce psů hyenovitých kýchnou tři psi, z nichž jeden je vůdcem smečky, smečka vyrazí na lov.	☐	☒
13.4 Smečku psů hyenovitých tvoří vždy celkem dvanáct členů: dominantní pár a deset běžných členů smečky.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/npravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

14 Ke každé z následujících podúloh napište jedno slovo, které odpovídá všem podmínkám uvedeným v zadání dané podúlohy:

14.1 Hledané slovo je spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem VYRAZIT a skloňuje se podle vzoru MĚSTO.

14.2 Hledané slovo je spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabičné, je příbuzné se slovem ZJISTIT a skloňuje se podle vzoru ŽENA.

14.3 Hledané slovo je spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem POČET a skloňuje se podle vzoru MUŽ.

(Slova *vyrazit*, *zjistit* a *počet* pocházejí z výchozího textu, správná odpověď se ve výchozím textu nevyskytuje.)

Řešení

14.1 – např. **razítko**

14.2 – např. **jistota, pojistka**

14.3 – **počtář**

1 bod**15 Které z následujících tvrzení není pravdivé?**

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu vyznačena tučně.)

A) Slovo *špatně* má opačný význam, než má v textu slovo *dobře*.

B) Slovo *blízko* má opačný význam, než má v textu slovo *daleko*.

C) Slovo *krátce* má opačný význam, než má v textu slovo *dlouho*.

D) Slovo *ledabyle* má opačný význam, než má v textu slovo *důkladně*.

Zdůvodnění

Slovo *daleko* se v textu vyskytuje ve slovním spojení *daleko častěji*, které má význam *mnohem častěji, o mnoho častěji*.

1 bod**16 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje pouze jedno zájmeno?**

A) **tato** zvířata **nám** ukazují

B) ale **žádný** pes **ho** nepodpoří

C) kdyby **její** vůdce neměl na lov náladu

D) **který** k upevnění **svého** postavení nepoužívá

Řešení

Zájmena jsou v posuzovaných úsecích zapsána červeně.

max. 2 body

17 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je napsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
17.1 Na dřevěné truhlici stály přesípací hodiny, které byly součástí dědictví po dědečkovi.	☐	☒
17.2 Dějepis Jirkovi činil nevídané problémy, proto se jakýmkoli zmínkám o letopočtech vyhýbal.	☒	☐
17.3 Po dlouhém přemlouvání jsem se nechal zviklat a souhlasil jsem, že se přihlásím do pěvecké soutěže.	☒	☐
17.4 Chce se naučit alespoň jeden cizí jazyk, aby se během výměnného pobytu dorozuměl se studenty z různých zemí.	☒	☐

Zdůvodnění

Přídavné jméno *přesýpací* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *sypat*.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–23

TEXT 1

(1) Pražský dům U Zlatého kohouta kdysi koupil jeden zlatník. Mezi sousedy se proslavil pořádáním hostin tak veselých, že se celý dům otrásal od sklepa až po půdu. Po jedné takové veselici ho sluha upozornil na to, že chybí dvě vzácné stříbrné mísy. Zlatník si řekl, že zloděje vypátrá. Následující den vystrojil další velkolepou hostinu.

(2) Pozval na ni všechny lidi, kteří byli v domě, když byly mísy ukradeny. O půlnoci oznámil hostům i svému služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení. Všichni se tam nahnuli, v místnosti však byl jen stůl a na něm ležel mrtvý černý kohout.

Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís. Ujistil je, že přihlásí-li se zloděj dobrovolně, ujde trestu. Všichni ale přísahali, že jsou nevinní. Zlatník tedy řekl: „Během krádeže byl dům zamčený, proto zlodějem musí být někdo z vás. Až zhasnu, přistupte ke stolu a položte na kohouta dlaně. Jakmile se ho dotkne zloděj, kohout zakokrhá.“

(3) Všichni postupně pokládali dlaně na kohouta. Pak zlatník rozsvítil. V salonu zavládlo zklamání, protože kohout nevydal ani hlásku.

„Ukažte mi dlaně,“ požádal zlatník všechny přítomné. Pak jednomu sluhovi řekl: „Ty jsi mi ukradl mísy.“

Sluha se ke krádeži přiznal a skončil ve vězení. Lidé si ale šuškali, že se zlatník spolčil s ďáblem. Jak jinak by zloděje odhalil? Zlatník jim řekl, jak to opravdu bylo: načernil kohouta sazemi, a protože se zloděj bál na kohouta sáhnout, dlaně mu zůstaly čisté.

(4) Lidé ale zlatníkovi nevěřili. Jednou v noci dokonce někdo natřel zlatého kohouta na domovním znamení černou barvou. Zlatník dal sice kohouta znovu pozlatit, klepy ale kolovaly dál. Jeho domu už se mezi lidmi neřeklo jinak než dům U Černého kohouta.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Nadsázka – obrazné pojmenování, které zveličuje význam označené skutečnosti, např. *když jsem slyšel její milá slova, zatočil se se mnou celý svět.*

(L. Lederbuchová – M. Stehlíková, Čítanka pro základní školy 7, upraveno)

1 bod

18 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nejvýrazněji uplatňuje nadsázka?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís.
- B) Po jedné takové veselici ho sluha upozornil na to, že chybí dvě vzácné stříbrné mísy.
- C) O půlnoci oznámil hostům i svému služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení.
- D) Mezi sousedy se proslavil pořádáním hostin tak veselých, že se celý dům otrásal od sklepa až po půdu.

Zdůvodnění

Nadsázka se uplatňuje v úseku uvedeném v možnosti D): zveličuje se zde hluk doprovázející hostiny, které pořádal zlatník (při veselých oslavách se lidé hlučně smějí, povídají si, tancují, cinkají skleničkami atd., celý dům se ale neotrásá).

19 Která z následujících možností nejlépe vystihuje TEXT 1?

- A) pověst vyprávějící o pražském domě, v němž straší
- B) pohádka vyprávějící o pražském domě, v němž straší
- C) pověst vysvětlující přezdívku, kterou dostal dům U Zlatého kohouta
- D) pohádka vysvětlující přezdívku, kterou dostal dům U Černého kohouta

Zdůvodnění

Pověst vypráví nějaký příběh, v němž jsou obvykle některé věci pravdivé (např. vystupuje zde skutečná historická postava nebo je zde zmíněno skutečné místo, jako je dům U Zlatého kohouta), ostatní bývají smyšlené. V případě výchozího textu je smyšlený celý příběh, který objasňuje, proč se domu U Zlatého kohouta začalo přezdívat dům U Černého kohouta.

max. 2 body

20 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
20.1 Zlatník nastražil léčku, aby odhalil zloděje stříbrných mís.	☒	☐
20.2 Už před usvědčením zloděje byl zlatník přesvědčen, že stříbrné mísy ukradl jeden z jeho sluhů.	☐	☒
20.3 Zlatník slíbil, že pokud se zloděj stříbrných mís ke svému činu přizná z vlastní vůle, vyhne se trestu.	☒	☐
20.4 Zloděj stříbrných mís se zlatníkovi pomstil tak, že přebarvil kohouta na domovním znamení zlatníkova domu.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 3 body

21 Vypište z první části TEXTU 1 všechna slovesa, která nemají předponovou část.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Zdůvodnění

V první části TEXTU 1 nemají předponovou část celkem tři slovesa: *koupil, chybí, řekl*.

Ostatní slovesa z této části textu předponovou část mají: *pro-slavil se* (slova příbuzná jsou např. o-slava, ne-slavit), *o-třásal se* (slova příbuzná jsou např. na-třásat, roz-třesený), *u-pozornil* (slova příbuzná jsou např. ne-pozorný, z-pozornět), *vy-pátrá* (slova příbuzná jsou např. za-pátrat, do-pátrání se), *vy-strojil* (slova příbuzná jsou např. po-stroj, na-strojený).

22 Ve které z následujících možností je mezi prvním a druhým slovem stejný významový vztah jako mezi slovy SLUHA – SLUŽEBNICTVO?

Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídajícím dvojici SLUHA – SLUŽEBNICTVO.

- A) voják – armáda
- B) lékař – ordinace
- C) bankéř – peníze
- D) dirigent – skladba

Zdůvodnění

V možnosti A) je významový vztah mezi prvním a druhým slovem nejpodobnější vztahu mezi slovy *sluha – služebnictvo*: *sluha* je jedním z lidí tvořících *služebnictvo*; *voják* je jedním z lidí tvořících *armádu*.

V možnostech B), C) a D) jsou mezi dvojicemi jiné významové vztahy:

- *lékař* pracuje v *ordinaci*, *ordinace* je místem výkonu tohoto povolání;
- *bankéř* je člověk zabývající se bankovníctvím nebo majitel banky, tedy člověk pracující s *penězi*;
- *dirigent* je člověk, který řídí hudebníky či zpěváky při provedení hudební *skladby*.

23 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Posuzované výrazy jsou v TEXTU 1 vyznačeny tučně.)

- A) Výraz *jsi* může být použit někdy jako sloveso, někdy jako zájmeno.
- B) Výraz *tam* může být použit někdy jako příslovce, někdy jako spojka.
- C) Výraz *se* může být použit někdy jako zájmeno, někdy jako předložka.
- D) Výraz *svému* může být použit někdy jako zájmeno, někdy jako přídavné jméno.

Zdůvodnění

- Výraz *jsi* je vždy pouze sloveso (je to tvar slovesa *být*), nikoli zájmeno.
- Výraz *tam* je vždy pouze příslovce, nikoli spojka.
- Výraz *se*, který je v textu použit jako zájmeno (je součástí zvrátného slovesa *přihlásit se*), může být použit také jako předložka, např. ve větě *Štěňata vesele dováděla se psy*.
- Výraz *svému* je vždy pouze zájmeno, nikoli přídavné jméno.

24 Na každé vynechané místo (***) v českých ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo:**

Petr se nenaučil anglická slovíčka. Ví, že když dostane pětku, na konci roku propadne. Proto nám řekl: „Ten test nesmíme psát. Musíme teď táhnout za jeden *****. Všichni zazpíváme učitelce k svátku. Po takové gratulaci nám test jistě odloží.“ Inu, tonoucí se ***** chytá.

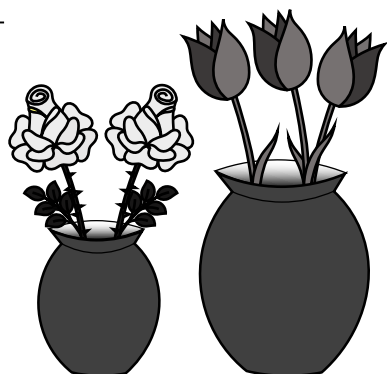
Řešení

Musíme teď táhnout za jeden **provaz**. Inu, tonoucí se **stébla** chytá.

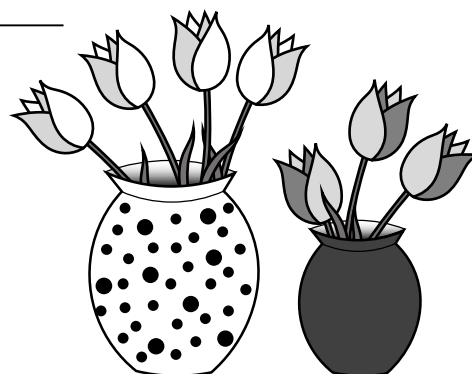
25 Přiradte k jednotlivým obrázkům (25.1–25.4) odpovídající popis (A–F):

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

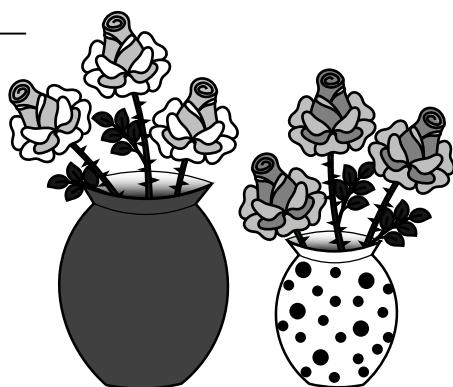
25.1 _____

25.2 _____

25.3 _____

25.4 _____

(CZVV)

- A) Alespoň v jedné váze je sudý počet květin, v nižší váze nejsou růže. Nižší váza je puntíkováná.
- B) Alespoň na jedné váze nejsou puntíky, ve vyšší váze je lichý počet květin. Ve vyšší váze nejsou růže.
- C) Alespoň v jedné váze je lichý počet květin, na nižší váze nejsou puntíky. Ve vyšší váze nejsou tulipány.
- D) Alespoň v jedné váze jsou tulipány, v obou vázách dohromady je lichý počet květin. Vyšší váza je puntíkováná.
- E) Alespoň jedna váza je puntíkováná, v obou vázách dohromady je sudý počet květin. V nižší váze nejsou tulipány.
- F) Alespoň v jedné váze jsou růže, v obou vázách dohromady je sudý počet květin. Na nižší váze nejsou puntíky.

Poznámka: tulipán

růže

Řešení

25.1 – B)

25.2 – D)

25.3 – E)

25.4 – A)

Žádný z uvedených obrázků neodpovídá ani možnosti C), ani možnosti F).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 26–28

(1) Ostrov Staffa **najdete** poblíž Skotska. Podle mýtů jde o výtvar obrů. Skotský obr Fingal a jeden irský obr se chtěli spolu utkat. **Spojili** proto Irsko se Skotskem chodníkem z čediče. Po bitvě se většina kamenného chodníku rozpadla. Jedním z jeho pozůstatků je ostrov Staffa. Ve skutečnosti ale tato **jedinečná** hříčka přírody vznikla sopečnou erupcí.

Uprostřed jižní části ostrova se otevírá gigantická brána do proslulé Fingalovy jeskyně, staré údajně 50 milionů let. Keltové původně jeskyni pojmenovali Uamh-Binn (v překladu „jeskyně melodií“). Tento prastarý národ jeskyni pravděpodobně využíval jako svatyni.

(2) Fingalova jeskyně v návštěvnících zanechává silný dojem. Ohromné kamenné bloky vzniklé působením lávy podpírají klenutý strop a po **celé** jeskyni se rozléhají melodické ozvěny vln tříštících se o vysokou bránu. Zní prý stejně jako křik legendárních zlých víl. Tyto specifické zvuky natolik inspirovaly skladatele Felixe Mendelssohna-Bartholdyho, že po návštěvě ostrova napsal proslulou skladbu Hebridy.

(www.novinky.cz; www.abicko.cz, upraveno)

max. 2 body

26 Rozhodněte o každé z následujících informací, zda je ve výchozím textu předkládána čtenářům jako jednoznačný fakt (F), nebo jako domněnka (D):

	F	D
26.1 informace o tom, k čemu Fingalovu jeskyni využívali Keltové	☐	☒
26.2 informace o tom, co bylo inspirací pro napsání skladby Hebridy	☒	☐
26.3 informace o tom, že existují mýty vysvětlující vznik ostrova Staffa	☒	☐
26.4 informace o tom, před kolika miliony let vznikla Fingalova jeskyně	☐	☒

Zdůvodnění

26.1 – posuzovaná informace je v textu předkládána čtenářům jako domněnka: Keltové původně jeskyni pojmenovali Uamh-Binn (v překladu „jeskyně melodií“). Tento prastarý národ jeskyni pravděpodobně využíval jako svatyni.

26.2 – posuzovaná informace je v textu předkládána čtenářům jako fakt: Tyto specifické zvuky natolik inspirovaly skladatele Felixe Mendelssohna-Bartholdyho, že po návštěvě ostrova napsal proslulou skladbu Hebridy.

26.3 – posuzovaná informace je v textu předkládána čtenářům jako fakt: Ostrov Staffa najdete poblíž Skotska. Podle mýtů jde o výtvar obrů.

26.4 – posuzovaná informace je v textu předkládána čtenářům jako domněnka: Uprostřed jižní části ostrova se otevírá gigantická brána do proslulé Fingalovy jeskyně, staré údajně 50 milionů let.

27

27.1 Vypište základní skladební dvojici z věty podtržené v první části výchozího textu.

27.2 Vypište základní skladební dvojici z věty podtržené v druhé části výchozího textu.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

27.1 – podmět = většina; přísudek = se rozpadla

27.2 – podmět = jeskyně; přísudek = zanechává

1 bod

28 Ve které z následujících možností lze první slovo z dvojice nahradit druhým slovem tak, aby význam výchozího textu zůstal zachován?

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

- A) celé – úplné
- B) spojili – propojili
- C) najdete – získáte
- D) jedinečná – jediná

Zdůvodnění

- Slovo *celý* je v textu užito ve významu *takový, který zahrnuje všechny části jeskyně*. Pokud bychom slovo *celý* nahradili slovem *úplný*, význam textu by se změnil (*po úplné jeskyni se rozléhají melodické ozvěny vln*).
- Pokud slovo *spojit* nahradíme slovem *propojit*, význam textu zůstane zachován (*Propojili proto Irsko se Skotskem chodníkem z čediče*).
- Slovo *najít* je v textu užito ve významu *hledáním něco nalézt, objevit*. Pokud bychom slovo *najít* nahradili slovem *získat*, význam textu by se změnil (*Ostrov Staffa získáte poblíž Skotska*).
- Slovo *jedinečný* je v textu užito ve významu *ojedinělý, zvláštní*. Pokud bychom slovo *jedinečný* nahradili slovem *jediný*, význam textu by se změnil (*tato jediná hříčka přírody vznikla sopečnou erupcí*).